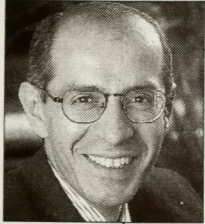

Demirel, Çiller ve merkez sağ

HASAN BÜLENT KAHRAMAN

Bu iki ismi şahsiyetleri ve tarihsel kimlikleri açısından birbiriyle karşılaştırmak olanaksız. Ama gene de onları bir araya getiren, Türkiye'yi de işin içine katan çok önemli bir durum söz konusu: arayış.

Demirel ve Çiller iktidar, Türkiye ise siyasal model arıyor. Bu sorunun özellikle bu iki isim etrafında donması ise şaşırtıcı. Merkez sağ, onun Türkiye'de üstlendiği öncü işlevi, oynadığı rolü simgeliyor. Buradan bakınca da insan hazin bir durumla karşılaşıyor.

Türkiye'de gelişmenin itici gücü çok uzun bir süre boyunca burjuvazi olmuştur. Burjuvazinin partileri, siyasal modeli ve içinden çıkardığı liderler bu oluşumda etkinlik kazanmıştır. Model ise kendisini (hepsi ayrı ayrı kendi içlerinde tartışmaya açık olmakla birlikte) devletçilikten piyasa ekonomisine geçiş, kapitalizmin temellendirilmesi, büyüme ve kalkınma olarak ifade etmiştir. Bu anlayışın siyasal

ayağı ise her zaman total kalmıştır. İktisadi liberalizm hiçbir zaman yeteri kadar siyasal liberalizmle beslenmemiştir. Gene de bu süreç Türkiye'nin dünyayla eklenmesinde önemli bir aşamayı simgeler. Bu zincir DP-AP geleneğinde oluşur. Son halka ise Özal ve onun ötekileri de aşan hızıdır.

1990'lı yıllarda bu model kendisini geliştirebilirdi. Bu dönemde ortaya çıkan küreselleşme merkez sağa bu olanağı ve şansını veriyordu. Fakat merkez sağ Demirel ve Çiller düzeyinde bir tükenişin simgesi olmayı tehçih etti. Çünkü, her iki isim de kendisini katı ve siyasal bir devletçilikle birleştirdi. Demirel, devletin en üstünde orduyla bütünleşen ve devleti her aşamada hâkim kılan bir yönelimin içine girdi. Ülkenin ve demokrasinin bundan kaynaklanabilecek sıkıntılarına arkasını döndü.

Çiller ise büsbütün ağır bir yok oluş grafiği çizdi. Devletin 'şahinler' kanadıyla bütünleşmekte beis görmedi. Kirlenmenin üstünden siyaset yapmaya kalkıştı. Her iki siyasetçinin bu yaklaşımları sonucunda siyasal alan daralmış, siyaset dışı kesimler egemenlik kazanmıştır.

ANAP da işin içindedir ama özellikle DP-AP

çizgisi Türkiye'de bitmiştir. Bu sosyo-ekonomik şartlardan da kaynaklanan bir durumdur. Bu kanat taşranın temsilcisidir. O kesimin büyük kent ve varoşları karşısındaki gerilemesi merkez sağın çıkış bulmasını güçleştirmektedir. Dünyada oluşan yeni siyaset anlayışıyla bütünleşse bu siyaset tıkanıklığını giderebilirdi. Onu da yapamayarak etkinliğini radikal sağa kaptırmaktadır.

Şimdi bu çerçevenin içinde kalan iki isimden birisi yeniden Türkiye'nin, öteki diğerini de hazırlayan partinin başkanlığına adaydır. Siyaset dinamiklerinin kendilerine yan yollar yeni kılcal damarlar bulduğu bir ortamda bu arayış Türkiye'nin bir siyazetsizlik çıkmazına teslim olmasıdır. Bütün bunlardan sonra 'şu yapılırsa sorun aşılır' demek olanaksızdır; çünkü o siyasal determinizmdir. Ama gerçek ve önemli olan şudur: Eğer bu süreç merkez sağın içinde çözülsürse, merkez sağ kendisine göstermelik bir yeni lider değil yeni bir model bulursa Türkiye de Demirel ve Çiller'i aşmakla kalmayacak yeniden bir siyasal model üretmenin rahatlığını yakalayacaktır. Üstelik, bırakın devrimci olanı eğer evrimci bir gelişme gerçeği bile varsa böyle bir imkân da var demektir.